

Савчук М.М.

студентка

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ НА ЗАСАДАХ КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ

Система бухгалтерського обліку та контроль за станом, своєчасністю та обґрунтованістю розрахункових операцій установ державного сектору економіки з їх контрагентами має вирішальне значення для ефективного використання бюджетних коштів. Інформація, що сформована у системі бухгалтерського обліку має відповідати як потребам управління установою, так і потребам зовнішніх користувачів, сприяти мінімізації помилок та перекручень інформації при прийнятті управлінських рішень. Несприятлива економічна та політична ситуації, інколи відсутність чітких методичних рекомендацій стосовно обліку розрахункових операцій, жорсткі обмеження, обумовлені нестачею бюджетних коштів, суворим контролем та цільовою спрямованістю їх витрачання, зрештою виражається у збільшеннях сум заборгованостей (дебіторської та кредиторської) та зростанні строків непогашення боргів. За цих умов особливу актуальність набувають проблеми теорії і методики бухгалтерського обліку й контролю розрахункових операцій, використання міжнародних принципів і національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності, розробка обґрунтованих рекомендацій з подальшого поліпшення обліково-аналітичної роботи. Таким чином, облік та контроль розрахункових операцій установ державного сектору потребує нових, сучасних методик та новітніх облікових інструментів, використання яких забезпечить високий рівень контролю за повнотою використання коштів, отриманих як фінансування установами державного сектору та їх цільовою спрямованістю.

Питання удосконалення методики та організації обліку розрахункових операцій установ державного сектору перебувають у колі наукових інтересів та висвітлені у наукових публікаціях Атамаса П.Й., Джоги Р.Т., Гуцайлук Л.О., Прохорової О.С., Хорунжак Н.М., Сушко Н.І., Свірко С.В., Лучка М.Р., Бутинця Ф. Ф., Леня В.С., Максимової В.Ф. та багатьох інших. Оскільки розрахункові операції установ державного сектору економіки є важливим складником господарських операцій, новації в їх обліку мають бути детально відстежені та проаналізовані. На нашу думку, під новаціями варто розуміти розпочатий законодавчо процес реформування бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору, який безпосередньо включає модернізацію та використання сучасних комп'ютерних технологій в обліковому процесі. Однак бухгалтерський облік суб'єктів державного сектору має особливості, які потрібно враховувати під час автоматизації обліку в установі, оскільки їх вплив може позначитися на ефективності використання тієї чи іншої інформаційної системи. Процес комп'ютеризації бухгалтерського обліку установ державного сектору – це нелегкий процес, який складається з етапів визначення цілей, завдань, планування та подальшої реалізації і контролю, які охоплюють усі ділянки обліку (табл. 1).

Загалом технологічний процес оброблення даних при комп'ютерній формі обліку поділяють на три етапи: збирання і реєстрація первинних даних для оброблення на комп'ютері; формування масивів облікових даних на електронних носіях: журналу господарських операцій, структури синтетичних і аналітичних рахунків, довідників аналітичних об'єктів, постійної інформації; отримання результатів за звітний період за запитом користувача або у вигляді реєстрів синтетичного обліку, аналітичних таблиць, довідок з бухгалтерських рахунків або відображенням на екрані дисплею потрібної інформації [83, с. 10]. Незважаючи на класичний підхід до процесу оброблення даних при

комп'ютерній (автоматизованій) формі обліку, більшість науковців пов'язують проблеми, які виникають у процесах комп'ютеризації бухгалтерського обліку в бюджетних установах не з особливостями застосування програмного забезпечення, а зі специфікою удосконалення технології обліку.

Таблиця 1

**Процес комп'ютеризації бухгалтерського обліку установ
державного сектору економіки***

Етап	Характеристика етапу
I	Самостійне визначення облікової політики в межах нормативно-правової бази, вибір організаційної форми та форми облікової реєстрації
II	Розроблення моделі системи внутрішньогосподарського обліку та контролю діяльності установи (підприємства чи організації)
III	Планування розвитку методики бухгалтерського обліку щодо конкретних умов діяльності установи (підприємства чи організації)
IV	Вибір програмного забезпечення бухгалтерського обліку, вибір способу оброблення, фіксації та архівування інформації; організація електронного документообігу
V	Створення автоматизованих робочих місць бухгалтера
VI	Реалізація облікової політики та системи внутрішньогосподарського обліку із використанням комп'ютерних технологій та усунення недоліків, пов'язаних з невдалим вибором програмного забезпечення
VII	Економічна оцінка ефективності процесу комп'ютеризації бухгалтерського обліку

Примітка: * - узагальнено автором

Так, Л. Л. Беззубець пов'язує відставання суб'єктів державної сфери від технічного прогресу і розвитку сучасних інформаційних технологій передусім із наявністю проблем економічного, інформаційного-правового та організаційно-технічного характеру [4]. Науковець пов'язує інформаційні проблеми з вибором інструментарію обліку, контролю та аналізу, а як уточнювальну характеристику щодо програмного забезпечення пропонує враховувати таке: програма повинна бути гнучка в налаштуванні за незначних змін, таких як зміна норм видатків, мінімальної заробітної плати, розмірів відрахувань та нарахувань на фонд оплати праці, зміна тарифів на платні послуги, введення нових і вилучення окремих недоцільних рахунків з Плану рахунків.

Комп'ютерна форма ведення обліку доходів, контроль та аналіз виконання кошторису має ряд переваг перед ручною, серед яких є передбачені в програмі правила ведення обліку (в програму вводяться правила формування тих чи інших проводок за господарськими операціями, тобто форма бухгалтерського обліку наповнюється специфічними бухгалтерськими знаннями), паралельне ведення обліку за декількома стандартами (на базі одних і тих же одноразово введених даних можна отримувати декілька систем оцінок і показників, що розраховуються за різними методиками). Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку у діяльності будь-яких установ. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної) вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямками [80, с.18]. Таким чином, особливістю комп'ютеризації обліку є те, що постійно формуються і обробляються великі об'єми економічної інформації, які повинні вестися і зберігатися в електронному вигляді (первинні документи, облікові реєстри, форми звітності тощо) – тобто формування системи первинного, поточного та підсумкового обліку за допомогою комп'ютерної техніки, а також формування документів аналітичного та управлінського обліку. Враховуючи, що на сьогоднішній день здійснюється процес модернізації обліку в

державному секторі, набули чинності з 2015 року НП(С)БОДС, а також впроваджено з 2017 року новий План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, автоматизація бухгалтерського обліку є необхідною [54].

Це не тільки забезпечить своєчасне налагодження системи обліку і звітності відповідно до нових правил, а й дозволить зекономити час та кошти при здійсненні самостійного налагодження. Комп'ютеризація ведення розрахункових операцій та ведення обліку в цілому в централізованій бухгалтерській службі бюджетної установи є важливою передумовою створення єдиної інформаційної бази. Вона дає можливість забезпечити ефективне управління бюджетними коштами головних розпорядників, і розпорядників нижчого рівня і підвідомчих установ, що передбачає проведення своєчасного контролю і аналізу виконання кошторису установи, забезпечує оперативне та цільове використання ресурсів, а також швидке здійснення внутрішніх розрахунків. Ринок програмних продуктів для установ державного сектору є доволі насиченим за своїм асортиментом. Найбільш прийнятними для автоматизації обліку в бюджетних установах були конфігурації «Бухгалтерський облік для бюджетних установ України», розроблені фірмою «ІС» та «Парус», які пропонували свої рішення автоматизації процесів бухгалтерського обліку та розрахунків з органами Державної казначейської служби України. Однак після неприємної ситуації, пов'язаної з вірусною атакою, яка порушила цілісність цілих облікових систем багатьох бюджетних установ, ці програмні продукти були заборонені до використання. Відповідно, почалася активна розробка нових програм, і пошук виходу зі становища, що склалося. Основними напрямками модернізації системи обліку розрахункових операцій є вибір оптимального програмного забезпечення з врахуванням специфіки методик та особливостей ведення обліку бюджетних установ; економічний аналіз та оцінка ефективності використання інформаційної системи з врахуванням вимог до витрачання бюджетних коштів; подолання ризиків, пов'язаних із проблемами організації автоматизованого робочого місця бухгалтера забезпечують процеси автоматизації в бюджетній установі.

Список використаних джерел

1. Беззубець Л. Л. Вплив комп'ютеризації в бюджетних установах на економічний розвиток / Л.Л. Беззубець // Економічний вісник університету. – 2011. – 317(2). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Bezzubets.pdf
2. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14/paran14#n14>.
3. Сопко В.В. Інформаційні технології в організації облікового процесу / В.В. Сопко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 15-22.
4. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та державними цільовими фондами, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2015 № 1219. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16>.
5. Хорунжак Н. М. Проблеми моделювання інформаційних систем обліку в бюджетних установах / Н. М. Хорунжак // Розвиток підприємницької діяльності на Україні: історія та сьогодення : тези виступів на Міжнар. наук. конф., 24 берез. 2003 р. – Тернопіль : ІЕП, 2003. – С. 155–156.
6. Хорунжак Н.М. Модернізація обліку і контролю в бюджетних установах в умовах системної трансформації управління : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09 / Н.М. Хорунжак. – Тернопіль, 2014. – 419 с.